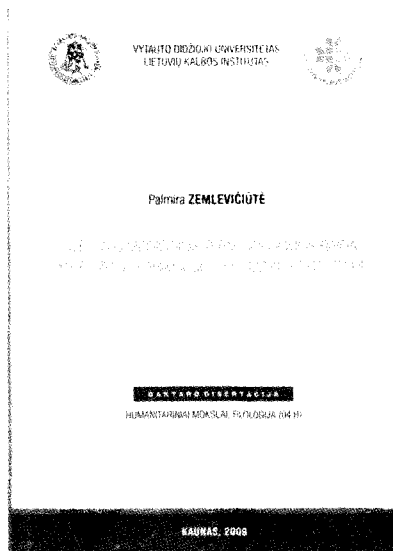

DIANA ŠILOBRITAITĖ

Lietuvių kalbos institutas

Palmira Zemlevičiūtė. LIETUVIŲ MEDICINOS
TERMINOLOGIJOS RAIDA XIX AMŽIAUS PABAIGOJE –
XX AMŽIAUS PRADŽIOJE. DAKTARO DISERTACIJA
Vilnius, 2009, 282 p.

2009 metų birželio 25 d. Lietuvių kalbos instituto Terminologijos centro darbuotoja Palmira Zemlevičiūtė sėkmingai apgynė daktaro disertaciją *Lietuvių medicinos terminologijos raida XIX amžiaus pabaigoje – XX amžiaus pradžioje*, kurioje autorė nagrinėja apie 7500 skirtingų terminų (atskirai skaičiuojant kiekvieno autoriaus pavartotus – apie 15000). Disertacijos tikslas – aprašomuoju ir gretinamuoju metodais ištirti XIX a. pab. – XX a. pr. medicinos terminų sudėtį, apimtį, semantiką, kilmę ir kaitą. Joje aptariama, kokias medicinos sąvokas įvardija terminai. Terminai skirstomi pagal kilmę, nustatomas lietuviškų, skolintinių ir mišrios kilmės terminų santykis. Na-

grinėjama medicinos terminų sinonimija ir varijavimas, terminų santykis su gyvąja ir raštų kalba. Disertacijos autorė taip pat svarsto dalies terminų neprisijimo dabartinėje medicinos kalboje priežastis.

Darbą sudaro įvadas, dvi pagrindinės dalys ir išvados. Jo pabaigoje pateikiami sutrumpinimai, pagrindinių šaltinių (383 pozicijos), papildomų šaltinių (59 pozicijos) ir literatūros (267 pozicijos) sąrašai.

Įvade paaiškinami laikotarpio ir temos pasirinkimo motyvai, tiriamasis objektas, darbo tikslas, uždaviniai ir metodai, trumpai apžvelgiami lietuvių medicinos terminologijos tyrinėjimai. Jame supažindinama su kai kuriomis disertacijoje vartojamomis terminologijos sąvokomis – *termino*, *medicinos termino*, *sinonimo*, *varianto*, *nomenklatūros vieneto* ir *hibrido*. Įvade taip pat pateikiami ginamieji teiginiai ir autorės skelbtų publikacijų disertacijos tema sąrašas.

Pirmąją dalį „Lietuvių medicinos terminologijos ištakos iki XIX amžiaus vidurio“ sudaro du skyriai ir aštuoni poskyriai. Pirmame skyriuje *Liaudies medicinos terminų ryšiai su moksline medicinos terminija* autorė rašo apie liaudies kalbos vaidmenį lietuvių terminologijoje, liaudies medicinos terminų svarbą lietuviškajai medicinos terminologijai ir liaudies kalbos leksikos panaudojimą mokslinėje medicinos terminijoje. Išsamiau šiame skyriuje nagrinėjami J. Basanavičiaus liaudies medicinos terminų žodynelio *Medega musu tautiskai vaistinykystai* terminai. Antrame skyriuje *Iš medicinos leksikos lietuvių raštijoje iki XIX amžiaus vidurio* apžvelgiama medicinos leksika XVI–XVII ir XVIII–XIX a. vidurio lietuvių raštijoje. Išsamiau nagrinėjama medicinos leksika lietuviškuose Prūsijos valdžios įsakuose dėl sveikatos dalykų.

Antrąją dalį sudaro du skyriai ir dešimt poskyrių. Pirmame skyriuje *Lietuviška spauda ir medicina aptariamos XIX a. pab. – XX a. pr. knygos, knygelės bei laikraščiai*, kuriuose yra spaudinių apie sveikatos ir gydymo dalykus. Antrame skyriuje nagrinėjama medicinos terminų semantika ir kilmė. Pagal reikšmę autorė išskyrė aštuonias semantines grupes: kūno dalių ir organų bei jų gaminamų skysčių; ligų ir jų požymių bei liguistų būsenų; gydymo priemonių; asmenų; gydymo ir kitokių įstaigų bei patalpų; veiksmų, procesų; būsenų; ypatybių; medicinos mokslo sričių ir su ja susijusių mokslų pavadinimai. Pagal kilmę medicinos terminai skirstomi į lietuviškus, skolinius ir mišrios kilmės. Šioje dalyje taip pat aptariama sinoniminė ir variantinė medicinos terminų raiška. Darbo pabaigoje autorė pateikia išsamias išvadas.

P. Zemlevičiūtės disertacija papildo lietuvių terminologijos istorijos tyrimus ir yra naudinga lietuvių medicinos istorijos tyrinėtojams, bibliografijos darbų rengėjams ir lietuvių leksikografijai. Surinkti medicinos terminai galės papildyti *Lietuvių kalbos žodyno* kartoteką naujais, į ją neįdėtais, žodžiais ar jau esamų žodžių terminologinėmis (medicinos) reikšmėmis.

Gauta 2009-12-01

Diana Šilobraitė
Lietuvių kalbos institutas
P. Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius
E. paštas: dianas@lki.lt